

Πρόταση Επιτροπής ‘Φύση 2000’

**Λειτουργική αναδιάρθρωση
των σχημάτων διαχείρισης
για βιώσιμη και αποτελεσματική προστασία**

Προϋποθέσεις και κριτήρια

Νοέμβριος 2011

Εισαγωγή

Το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών περιλαμβάνει πέντε κατηγορίες, συγκεκριμένα: (α) περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, (β) περιοχές προστασίας της φύσης, (γ) φυσικά πάρκα (εθνικά και περιφερειακά), (δ) περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών και (ε) προστατευόμενα τοπία και φυσικούς σχηματισμούς (ν. 3937/2011). Αξιόλογο τμήμα της έκτασης της χώρας έχει ενταχθεί σε κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες προστασίας, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό. Όμως, η ανακήρυξη περιοχών ως προστατευόμενων δεν φέρνει αυτόματα προστασία. Τα πιο σοβαρά συναφή προβλήματα έχουν ήδη εκτενώς αναλυθεί στην έκθεση της Επιτροπής 'Φύση 2000' για την εφαρμογή του θεσμού των φορέων διαχείρισης, των μόνων σχημάτων διαχείρισης που λειτουργούν τα τελευταία 10 χρόνια, οι οποίοι, όμως, έχουν υπό την αρμοδιότητά τους μικρό μόνο τμήμα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας. Το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών παραμένει εδώ και πολλά χρόνια ανολοκλήρωτο και η προστασία, σε καθόλου αμελητέο βαθμό, κενή ουσιαστικού περιεχομένου.

Πέραν των αιτίων-πηγών δυσλειτουργιών που έχουν ήδη εντοπιστεί, πέραν των επιταγών και διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, βασικές συνιστώσες επαναπροσδιορισμού και ολοκλήρωσης του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών είναι και οι νομικές και πολιτικές δεσμεύσεις της χώρας που απορρέουν από την ιδιότητά της ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως κράτος-μέρος της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα. Άλλωστε η δημιουργία προστατευόμενων περιοχών είναι ένας από τους σημαντικότερους τρόπους προστασίας της βιοποικιλότητας. Ως προς την πρώτη ιδιότητα, η χώρα έχει αναλάβει σημαντικές ευθύνες για όλες τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην επικράτειά της, με κυρώσεις εάν δεν εκπληρώσει τις δεσμεύσεις της, ενώ ως προς τη δεύτερη, η χώρα θα πρέπει να ανταποκριθεί στις προβλέψεις και τους στόχους που τέθηκαν – και η ίδια προσυπέγραψε – για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην πρόσφατη (2010) Συνδιάσκεψη των Μερών της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα, στη Ναγκόγια της Ιαπωνίας.

A. Βασικά στοιχεία και προϋποθέσεις αναδιάρθρωσης

Για την όποια αναδιάρθρωση των σχημάτων διαχείρισης στην κατεύθυνση της βιωσιμότητας και της αποτελεσματικής προστασίας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα βασικά στοιχεία:

- Η ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου, λειτουργικού, συνεκτικού και βιώσιμου Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών είναι ο βασικός σκοπός.
- Το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών πρέπει να είναι συμβατό με τις Εθνικές, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς υποχρεώσεις και δεσμεύσεις της χώρας.
- Το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών οφείλει να έχει στρατηγικά σχεδιασμένους στόχους, χρονικά ορόσημα και να λειτουργεί τόσο με κεντρικό όσο

και περιφερειακό συντονισμό για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τη φύλαξη των προστατευόμενων περιοχών, όπως και την εντός τους έρευνα.

- Αποτελεί προτεραιότητα η αποσαφήνιση της δομής και του πλέγματος των διοικητικών σχέσεων και αρμοδιοτήτων όλων των υπηρεσιών και φορέων που απαρτίζουν το Εθνικό αυτό Σύστημα, όπως και η εξασφάλιση της δυνατότητας και ευελιξίας του να ενσωματώσει τόσο τις υπάρχουσες προστατευόμενες περιοχές όσο και αυτές που θα χαρακτηριστούν στο μέλλον.
- Επείγει να ξεκινήσουν οι απαραίτητες διεργασίες που θα οδηγήσουν στη διαμόρφωση και υιοθέτηση του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, όπως προσδιορίστηκε παραπάνω.
- Οι όποιες αλλαγές για την αναδιάρθρωση ή αναδιάταξη των υφιστάμενων σχημάτων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο αυτού του Εθνικού Συστήματος.
- Το σχήμα των Φορέων Διαχείρισης είναι το μοναδικό που έχει επιλεγεί και λειτουργεί εδώ και δέκα χρόνια για τη διοίκηση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών της χώρας, παρότι προβλέπονται και θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και άλλα σχήματα (π.χ. ανάθεση διαχείρισης, μικτά σχήματα διαχείρισης).
- Η λειτουργία των Φορέων Διαχείρισης μέχρι και το 2013 (2015) καλύπτεται σχεδόν αποκλειστικά από Ευρωπαϊκούς (συγχρηματοδοτούμενους) πόρους. Ως εκ τούτου, δεν προκύπτει δημοσιονομικό κόστος για την εθνική μας οικονομία, σήμερα (και μέχρι τότε).
- Οι όποιες αλλαγές που θα αφορούν τους υπάρχοντες Φορείς Διαχείρισης θα πρέπει να προγραμματιστούν για μετά τη λήξη της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (2015), έτσι ώστε να αποφευχθούν πρόσθετες καθυστερήσεις στην απορρόφηση των πόρων από το ΕΣΠΑ που προορίζονται για Φορείς Διαχείρισης. Αυτός ο χρονικός ορίζοντας επιτρέπει σωστό προγραμματισμό του Εθνικού Συστήματος και ενδεχόμενη τροποποίηση μερικών από τα σήμερα ισχύοντα.
- Η πρόσφατη αξιολόγηση της δεκαετούς εφαρμογής του θεσμού των Φορέων Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών στη χώρα από την Επιτροπή «Φύση 2000» αποτυπώνει για πρώτη φορά με πληρότητα και σαφήνεια τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και κάνει προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας και αποτελεσματικότητάς τους. Θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη σε μελλοντικούς σχεδιασμούς.
- Περίπου 77% των περιοχών του δικτύου Natura 2000 δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα κανενός σχήματος διαχείρισης, παρότι θα πρέπει να υπόκεινται σε συγκεκριμένο καθεστώς διαχείρισης για τη διατήρηση σε ικανοποιητικό επίπεδο των τύπων οικοτόπων και των ειδών που περικλείουν, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η χώρα.
- Μέχρι το 2012, θα πρέπει η Ελλάδα να καθορίσει στόχους διατήρησης (conservation objectives) για κάθε Ειδική Ζώνη Διατήρησης του δικτύου Natura 2000, για κάθε

τύπο οικοτόπου και κάθε είδος της Οδηγίας 92/43/ΕΕ, σε επίπεδο τοπικό, περιφερειακό και εθνικό.

- Η διατήρηση της βιοποικιλότητας που είναι κεντρικό μέλημα των προστατευόμενων περιοχών αποτελεί προτεραιότητα και ενσωματώνεται στις περισσότερες τομεακές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που αναμένεται να οδηγήσει σε σχετική χρηματοδότηση.
- Αποτελεί αναγκαιότητα η τήρηση των νομικών και πολιτικών δεσμεύσεων και υποχρεώσεων της Ελλάδας που απορρέουν και από τα προβλεπόμενα της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα και αφορούν
  - ο ελάχιστο μέγεθος προστατευόμενων περιοχών,
  - ο αποτελεσματική παρακολούθηση,
  - ο αποτελεσματική φύλαξη,
  - ο βιώσιμη διαχείριση με στόχο και τη διατήρηση και τον ισότιμο καταμερισμό των ωφελειών.
- Αποτελεί αναγκαιότητα η οικονομική βιωσιμότητα των σχημάτων διαχείρισης, γεγονός που προϋποθέτει πρόβλεψη κάλυψης του κόστους των λειτουργικών αναγκών από εθνικούς πόρους (π.χ. Πράσινο Ταμείο) και πρόβλεψη κάλυψης του κόστους των αναγκαίων δράσεων φύλαξης, παρακολούθησης και διαχείρισης από εθνικούς, ευρωπαϊκούς και άλλους πόρους.
- Αποτελεί αναγκαιότητα η υιοθέτηση κριτηρίων ενταγμένων στην Εθνική Στρατηγική για τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας, όπως αυτή εξειδικεύει τα θέματα διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, των οικοτόπων και των ειδών τους, έτσι ώστε η λήψη των αποφάσεων να γίνεται:
  - ο με επιστημονικά τεκμηριωμένο τρόπο, στο πλαίσιο ενός πολυκριτηριακού συστήματος αξιολόγησης και τεκμηρίωσης,
  - ο με μεγιστοποίηση του δημοσιονομικού οφέλους,
  - ο με βελτιστοποίηση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας των σχημάτων διαχείρισης,
  - ο χωρίς έκπτωση στα θέματα προστασίας.

B. Υφιστάμενη κατάσταση σχημάτων διαχείρισης

Μέχρι σήμερα έχουν ιδρυθεί 28 Φορείς Διαχείρισης, οι οποίοι έχουν στη δικαιοδοσία τους έκταση μεγαλύτερη των 1.700.000 ha. Εξ αυτών, 950.000 ha είναι περιοχές του Δικτύου Natura 2000, μέγεθος που αντιστοιχεί μόνον σε 23% της έκτασης του Δικτύου (Εικόνα 1), ενώ τα υπόλοιπα λειτουργούν σε πολλές περιπτώσεις ως περιφερειακή ζώνη. Η κατανομή των 28 Φορέων Διαχείρισης ανά Περιφέρεια και Αποκεντρωμένη Διοίκηση φαίνεται στον Πίνακα 1.

Εικόνα 1. Περιοχές του δικτύου Natura 2000 (ΤΚΣ και ΖΕΠ) και περιοχές δικαιοδοσίας των Φορέων Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών της χώρας (λείπει η χωρική αποτύπωση των ορίων αρμοδιότητας του ΦΔ Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου).

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το υπάρχον νομικό καθεστώς, φορείς διαχείρισης μπορεί να συνιστώνται για τις τέσσερις πρώτες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών του ν. 3937/2011, μόνον, όμως, για τα εθνικά πάρκα είναι υποχρεωτική η σύσταση. Για τις άλλες κατηγορίες, έχουν προβλεφθεί πρόσθετα σχήματα. Υπενθυμίζεται ακόμη ότι για περιοχές της τέταρτης κατηγορίας προστασίας, συγκεκριμένα για τις ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ, πέραν των εθνικών, υπάρχουν και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις, καθώς οι περιοχές αυτές ανήκουν στο Δίκτυο Natura 2000.

Πίνακας 1. Κατανομή των 28 Φορέων Διαχείρισης ανά Περιφέρεια και Αποκεντρωμένη Διοικητική Περιφέρεια.

Αποκεντρωμένη διοίκηση	Περιφέρεια	Αριθμός Φορέων Διαχείρισης
Μακεδονίας-Θράκης	Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	4
	Κεντρική Μακεδονία	4
Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	Δυτική Μακεδονία	1
	Ήπειρος	5
Θεσσαλίας-Στερεάς	Θεσσαλία	2
	Στερεά Ελλάδα	2
Πελοποννήσου-Δυτικής Ελλάδας-Ιονίου	Δυτική Ελλάδα	3
	Ιόνια Νησιά	2
	Πελοπόννησος	1
Αττικής	Αττική	2
Αιγαίου	Βόρειο Αιγαίο	0
	Νότιο Αιγαίο	1
Κρήτης	Κρήτη	1
Σύνολο: 7	Σύνολο: 13	Σύνολο: 28

Γ. Λήψη αποφάσεων - Κριτήρια αναδιάρθρωσης των σχημάτων διαχείρισης

Με δεδομένες τις βασικές προϋποθέσεις που κωδικοποιήθηκαν στην Ενότητα Α και στο πλαίσιο εξέτασης των δυνατοτήτων αναδιάρθρωσης των υφιστάμενων και υιοθέτησης πρόσθετων ή εναλλακτικών σχημάτων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας, προτείνουμε τη χρήση των ακόλουθων ομάδων κριτηρίων και συγκεκριμένα:

- 1^η Ομάδα: Οικολογικά - Βιολογικά Κριτήρια
- 2^η Ομάδα: Γεωγραφικά - Διοικητικά - Διαχειριστικά Κριτήρια
- 3^η Ομάδα: Ιστορικά - Εμπειρικά Κριτήρια

1^η Ομάδα κριτηρίων: Βιολογικά - Οικολογικά

Πρωτεύον χαρακτηριστικό των προστατευόμενων περιοχών αποτελεί η ειδική βιολογική-οικολογική σημασία τους, όπως αυτή μπορεί να προσδιοριστεί με βάση συγκεκριμένα γνωρίσματα των τύπων οικοτόπων και ειδών που περικλείουν. Είναι τα ακόλουθα:

1. *Ποικιλότητα* κάθε Τύπου Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) / Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ) και ΖΕΠ, υπαγόμενων ή μη σε Φορέα Διαχείρισης. Προκύπτει με βάση το συνολικό αριθμό τύπων οικοτόπων και ειδών που περικλείει.
2. *Οικολογική βαρύτητα* κάθε ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ, υπαγόμενων ή μη σε Φορέα Διαχείρισης. Προκύπτει με βάση επιμέρους χαρακτηριστικά των τύπων οικοτόπων που περικλείουν ως προς α) τη μοναδικότητά τους – συγκεκριμένα, αν είναι προτεραιότητας, σπάνιοι, σημαντικοί για τα ενδημικά τους είδη, κ.α., β) τις πιέσεις που δέχονται – συγκεκριμένα ως προς τον αριθμό και την έντασή τους και γ) το εύρος της γεωγραφική διανομής/εξάπλωσης εντός των ορίων της χώρας – συγκεκριμένα, αν

είναι περιορισμένης, διάσπαρτης ή μεγάλης εξάπλωσης και αφθονίας, οι ίδιοι αλλά και τα χαρακτηριστικά τους είδη.

3. *Ευθύνη της χώρας για τη διατήρηση* τύπων οικοτόπων και ειδών και συνακόλουθα και των ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ που τα περικλείουν. Ο βαθμός ευθύνης της Ελλάδας είναι διαφορετικός προκειμένου για τη διατήρηση των επιμέρους ειδών και τύπων οικοτόπων που απαντώνται στη χερσαία έκταση και στα χωρικά της ύδατα. Προκύπτει με βάση το πού και σε ποιο βαθμό αυτά υπάρχουν, όχι μόνον εντός αλλά και εκτός των ορίων της. Το κριτήριο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στην όποια αναδιοργάνωση των σχημάτων διαχείρισης.

Σε επίπεδο ανώτερο αυτού των ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ, όπως αυτό του Εθνικού Πάρκου, η ποικιλότητα, η οικολογική βαρύτητα και η ευθύνη διατήρησης προκύπτουν από το σύνολο των επιμέρους ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ που περιλαμβάνει και την ειδική αξιολόγηση καθενός.

- Η ομαδοποίηση προστατευόμενων περιοχών, σε σχέση με αυτή την ομάδα κριτηρίων, μπορεί να γίνει με βάση την *ομοιογένεια* των τύπων οικοτόπων ή των εμβληματικών (χαρακτηριστικών-τυπικών) ειδών των ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ που περιέχουν, ακόμα και ανεξαρτήτως γεωγραφικής ή διοικητικής θέσης.

2^η Ομάδα κριτηρίων: Γεωγραφικά - Διοικητικά - Διαχειριστικά

- Για την ομαδοποίηση επιμέρους προστατευόμενων περιοχών και υπαγωγή τους στην αρμοδιότητα ενός κοινού σχήματος διαχείρισης μπορούν να ληφθούν υπόψη κριτήρια που σχετίζονται α) με το αβιοτικό υπόβαθρο και το γεωγραφικό χαρακτήρα των επιμέρους περιοχών, β) με τον τύπο των δραστηριοτήτων και των συναφών πιέσεων και γ) με τη διοικητική ευχέρεια και τις αναπτυξιακές προοπτικές.
  1. *Αβιοτικό υπόβαθρο και γεωγραφικός χαρακτήρας.* Επιμέρους προστατευόμενες περιοχές μπορούν να ομαδοποιηθούν με κριτήριο το αβιοτικό τους υπόβαθρο σε χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες/παράκτιες, σε νησιωτικές, ορεινές, ημιορεινές, πεδινές, λιμναίες, λιμνοθαλάσσιες κ.α., ή και σε μικτές, όπως σε επίπεδο λεκάνης απορροής.
  2. *Χρήσεις γης, δραστηριότητες και πιέσεις.* Η ομαδοποίηση των επιμέρους προστατευόμενων περιοχών, πέραν ή συμπληρωματικά των αβιοτικών/γεωγραφικών κριτηρίων, μπορεί να γίνει με βάση ανθρωπογενή γνωρίσματα, συγκεκριμένα με βάση κοινές χρήσεις γης, κοινές δραστηριότητες ή κοινού τύπου κυρίαρχες πιέσεις, αφού θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν ενιαία.
  3. *Διοικητική και διαχειριστική ευχέρεια.* Πέραν των αβιοτικών/γεωγραφικών και των σχετιζόμενων με ανθρώπινες δραστηριότητες κριτηρίων, η ομαδοποίηση των επιμέρους προστατευόμενων περιοχών φαίνεται λιγότερο αποτελεσματική εάν γίνει εκτός του υπάρχοντος συστήματος διοίκησης της χώρας και των επιμέρους διοικητικών ενοτήτων της. Η ομαδοποίηση με διοικητικά κριτήρια, πέραν των συναφών ευχερειών, δημιουργεί καλύτερες προϋποθέσεις για ενιαία διαχειριστικά αντιμετώπιση ειδών, τύπων οικοτόπων και ευρύτερων προστατευόμενων περιοχών,

στο πλαίσιο των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών στόχων διατήρησης. Το κριτήριο αυτό θα είχε ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα, εάν μια τέτοια ομαδοποίηση προστατευόμενων περιοχών, πέραν των όποιων διοικητικών και διαχειριστικών ευχερειών, παρείχε καλύτερες προοπτικές όχι μόνο προστασίας αλλά και ανάπτυξης.

3^η Ομάδα κριτηρίων: Ιστορικά – Εμπειρικά

Στα κριτήρια αυτά εντάσσονται ιστορικά προηγούμενα, χαρακτηριστικά της ανθρώπινης παρουσίας στην περιοχή, όπως και οι επιδόσεις εφαρμοσμένων σχημάτων διαχείρισης, μετά αλλά και πριν το ν. 1650/86. Ως προς το τελευταίο, η όποια διερεύνηση για την αναδιάρθρωση των σχημάτων διαχείρισης δεν θα πρέπει να ξεκινήσει από μηδενική βάση και δεν πρέπει να υπάρξουν πισωγυρίσματα σε άγονες και εγκαταλειμμένες δοκιμές του παρελθόντος. Αντίθετα, θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι αποτιμημένες θετικά περιπτώσεις των υφιστάμενων σχημάτων διαχείρισης και παράλληλα να εξεταστούν οι λόγοι αδυναμίας των άλλων, όπως και οι υπάρχουσες δυνατότητες ταχείας βελτίωσης. Εφόσον οι εκτιμήσεις για αυτές τις δυνατότητες πάρουν αρνητικό πρόσημο, θα μπορούσαν να αναζητηθούν εναλλακτικά σχήματα. Υπενθυμίζεται ότι σχήμα διαχείρισης θα πρέπει να βρεθεί και για τη μεγάλη πλειονότητα των περιοχών του δικτύου Natura 2000 που μέχρι τώρα δεν υπόκεινται σε κανένα καθεστώς διαχείρισης.

1. *Ιστορικές καταβολές.* Υπάρχουν συγκεκριμένες περιοχές της χώρας που έχουν περάσει στη συνείδηση όχι μόνον της τοπικής αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας ως συνδεδεμένες μακρόθεν με προστασία. Σ' αυτές περιλαμβάνονται οι περισσότεροι εθνικοί δρυμοί (αυτοί που ακόμα διατηρούν τα χαρακτηριστικά τους), αλλά και οι μεταγενέστεροι διεθνείς υγρότοποι Ραμσάρ. Και οι δύο αυτές κατηγορίες προστασίας εντάχθηκαν αυτομάτως στην κατηγορία των φυσικών πάρκων. Θεωρούμε ότι η υποκατηγορία των εθνικών φυσικών πάρκων, που άλλωστε εκ του νόμου καλύπτουν μεγάλη έκταση, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ως ιδιαίτερη κατηγορία, στην οποία να δοθεί πρόσθετη βαρύτητα. Φαίνονται προτιμητέες ειδικές διαχειριστικές αρχές για αυτά, όπως οι υφιστάμενοι φορείς διαχείρισης.
2. *Ύπαρξη μόνιμης και σταθερής ανθρώπινης δραστηριότητας, συγκρούσεων και αντιθέσεων.* Όταν υπάρχει υψηλή διαχρονικά ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα, υπάρχουν συνηθέστερα έντονες συγκρούσεις και αντιθέσεις. Τέτοιες καταστάσεις συμβαίνουν συχνά σε προστατευόμενες περιοχές πλησίον αστικών κέντρων. Υπό τέτοιες συνθήκες, είναι προτιμότερη η διατήρηση και ενίσχυση των φορέων διαχείρισης, με σύσταση να εντάξουν στους κύριους στόχους τους την αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων και την άμβλυση των τοπικών συγκρούσεων.
3. *Επιδόσεις των σχημάτων διαχείρισης.* Σήμερα υπάρχει εικόνα στις αρμόδιες υπηρεσίες για την επίδοση των επιμέρους φορέων διαχείρισης στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Η χρησιμοποίηση του κριτηρίου επίδοσης θα βάραινε υπέρ της διατήρησης εκείνων των Φορέων Διαχείρισης που θα χαρακτηρίζονταν από καλές επιδόσεις για το σύνολο του χρόνου ύπαρξής τους και σίγουρα για διάστημα μεγαλύτερο της εξαετίας. Ένα τέτοιο χρονικό διάστημα διασφαλίζει ότι η λειτουργία

τους υπήρξε επιτυχής ανεξαρτήτως κυβερνήσεων, υπό διαφορετικές δημοτικές και νομαρχιακές/περιφερειακές αρχές και υπό διαφορετικές συνθέσεις διοικητικών συμβουλίων. ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ που γειτνιάζουν με τις περιοχές ευθύνης τους θα μπορούσαν άμεσα να υπαχθούν σε αυτούς.

4. *Ειδικοί λόγοι.* Η δημιουργία ή η διατήρηση διακριτών σχημάτων διαχείρισης θα μπορούσε να κριθεί αναγκαία, ακόμα και στην περίπτωση χαμηλών επιδόσεων υφιστάμενων σχημάτων (οπότε είναι απαραίτητη η σοβαρή ενίσχυσή τους), εφόσον συντρέχουν άλλοι ειδικοί λόγοι, όπως εθνικής σημασίας για τις περιπτώσεις συννοριακών - χερσαίων ή θαλάσσιων - προστατευόμενων περιοχών.

Δ. Επισημάνσεις και Διευκρινίσεις

Στον ελάχιστο χρόνο - 1 μήνα - που είχε στη διάθεσή της, η Επιτροπή 'Φύση 2000' έκανε ότι μπορούσε καλύτερο για να παράσχει ένα εργαλείο διερεύνησης των δυνατών επιλογών και υποβοήθησης των αποφάσεων στο πλαίσιο μιας λειτουργικής αναδιάταξης των σχημάτων διαχείρισης με στόχο τη βιωσιμότητά τους και την εξασφάλιση αποτελεσματικής προστασίας.

Τα κριτήρια που παρουσιάζονται στην Ενότητα Γ είναι αυτά που υποστηρίζει η Επιτροπή 'Φύση 2000' και προτείνει ως υποβοηθητικά της διαδικασίας λήψης απόφασης. Η τελική επιλογή υπερβαίνει την επιστημονική διάσταση και σχετίζεται με το ειδικό βάρος που θα δοθεί σε κάθε κριτήριο, όπως και στις επιμέρους υποκατηγορίες του και αποτελεί πολιτική επιλογή. Στην εφαρμογή των κριτηρίων και προκειμένου για ήδη υπάρχοντα σχήματα, η προτεινόμενη ιεράρχηση είναι από την 3^η προς την 1^η ομάδα. Προκειμένου για νέα σχήματα - με όποιο τρόπο και εάν προκύψουν - η ιεράρχηση είναι ανάστροφη, από την 1^η στην 3^η ομάδα.

Η αναδιάρθρωση των σχημάτων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας είναι ένα δύσκολο εγχείρημα. Θα είναι εξαιρετικά λυπηρό, αλλά ακόμη χειρότερα, θα είναι καταστροφικό για την ελληνική φύση, στην προσπάθεια και διαδικασία αναδιάρθρωσης, να εμφανιστούν ξανά οι γνωστές ασυνέχειες του παρελθόντος που προσφέρουν ευκαιρίες και δυνατότητες σε παραβατικές συμπεριφορές, αυθαίρετες δομήσεις, παράνομες δραστηριότητες, οι οποίες προβλέπονται ακόμα χειρότερες σήμερα, δεδομένης της εξαιρετικά δυσμενούς κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει η χώρα.

Η όποια αναδιάρθρωση δεν πρέπει να έχει ευκαιριακό χαρακτήρα και απαιτεί προηγούμενη αποσαφήνιση στόχων σε βραχυπρόσθεση, αλλά και μακροπρόθεση βάση. Ούτως ή άλλως, επί της ουσίας και μέχρι τουλάχιστον το 2013, τα υπάρχοντα σχήματα, δηλαδή οι φορείς διαχείρισης, δεν αποτελούν παρά έργα ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Αυτό που επείγει, κατά την άποψή μας, είναι η άμεση έναρξη διαδικασίας διαβούλευσης με στόχο τη διαμόρφωση και υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, που θα πρέπει να προβλέπει και δραστικές αλλαγές των αρμόδιων υπηρεσιών της διοίκησης, τόσο σε κεντρικό όσο και αποκεντρωμένο επίπεδο. Η Επιτροπή 'Φύση 2000' μπορεί να έχει ουσιαστικό ρόλο στην κατεύθυνση αυτή.